

EFEMÈRIDES

El llegat de Josep Rodríguez i Martínez

Lluís Martín Santos
militant d'ERC Tortosa

El passat 8 d'agost va fer 80 anys de l'afusellament de Josep Rodríguez i Martínez, alcalde republicà de Tortosa durant la Guerra Civil. Iniciat el 24 d'octubre de 1937, el seu mandat va ser complex: no només pel moment històric que va viure, sinó també per alguns fets rellevants que poden ajudar-nos a comprendre la profunda humanitat i la responsabilitat amb què va exercir.

Del 26 d'octubre en endavant es produeix a la ciutat un desbordament del riu Ebre que la inunda fins a una alçada, en el punt més catastròfic, de 10,82 metres. Aquesta riuada col·lapsa la circulació per carretera i per ferrocarril, un ferrocarril que quedava aturat a Tortosa amb milers de passatgers que no podien continuar viatge i que, igualment que els habitants de Tortosa, necessitarien menjar de forma desesperada. Segons que ens explica Subirats Piñana, secretari llavors de l'ajuntament: "Les desgràcies se li acumulaven a Rodríguez: la guerra, els bombardeigs, els refugiats, la riuada, però encara s'hi afegí el descarrilament del

tren -a la Galera, el 4 de desembre- que es dirigia a Tortosa des de València... El tren anà a parar al fons d'un terraplè. La catàstrofe produí 14 morts i 50 ferits, molts d'ells militars. Des de l'alcaldia es va organitzar un tren de socors. Per carretera s'enviaren les ambulàncies i el personal del servei de salvament del nostre dispensari municipal".

Un altre dels temes que va gestionar amb responsabilitat va ser la guàrdia i custòdia de la família Bau que havien estat reclamats per l'antic comitè anti-feixista i traslladats des d'Usera on s'havien refugiat. Segons que narra Fernando Bau Carpi a *Crònica de veinteaños*, van estar instal·lats a l'hotel París de Tortosa exemplarment custodiats i protegits per l'alcaldia de Rodríguez.

Per contextualitzar adequadament, cal recordar que Bau pare va ser un dels finançadors de la compra d'armes dels feixistes que bombardejarien Tortosa, uns bombardejos nombrosos dels quals el govern de Rodríguez va protegir la població de la mateixa manera que ho féu dels incontrolats i exaltats

que renegaven de la seua autoritat fins que la CNT-FAI va aconseguir el poder a Tortosa.

Les situacions que ens descriuen Subirats Piñana, però també Joan Cid i Mulet a *La guerra civil i la revolució a Tortosa* són francament desesperants. En tots aquests moments d'extrema duresa l'alcalde no defallí en l'exercici de les funcions que tenia encomanades.

Un cop els feixistes ocupen tot Catalunya, Rodríguez va creure en la propaganda feixista que afirmava que qui no havia comès delictes de sang no tenia res a témer, raó per la qual retornà a Tortosa el 5 de març de 1939 i fou empresonat, tot i que les autoritats tortosines s'havien compromès amb els seus familiars que no hi hauria represàlies contra ell.

Després de les declaracions de Rodríguez, el jutge clou el sumari i trasllada la causa al president del Consell de Guerra Permanent de Tarragona, que

determina la data del 13 de maig per celebrar el consell de guerra. En aquest consell de guerra, dit sumariíssim i d'urgència, van comparèixer 30 republicans dividits en dos grups de 15. A cada grup de 15, el tribunal va dedicar-hi no més d'una hora. Que en menys d'una hora es determini el destí, no d'una, sinó de 15 persones, ja ens dona idea de les garanties jurídiques que tenien aquests judicis. L'acta del judici finalitza condemnant-los a pena de mort, que fou executada el 8 d'agost de 1939. Juntament amb l'alcalde Rodríguez s'afusellà també tres tortosins més: Primitiu Sabaté Barjau, Jacint Arbona Fontcuberta i Joaquim Cid Subirats.

Com diu Subirats Piñana "a la seua mort, Rodríguez tenia 42 anys. Havia entrat en política el 1934. Només en 5 anys visqué la seua tràgica odissea".

A Tortosa van haver de passar 75 anys des de la seua mort, perquè fos reconegut institucionalment mitjançant l'atorgament de la medalla Pugna Pro Patria Dertosa el divendres 19 de desembre del 2014.

Josep Rodríguez va ser una persona que va exercir la política amb dignitat, mirant d'aconseguir sempre el màxim benestar per al poble, inclús en les ocasions més atziagues i demostrant que la política és una de les ocupacions més dignes a les quals un pot dedicar-se. Malauradament, avui en dia, per l'acció negligent d'uns pocs, aquesta passa per una fase de descredit. Però no ens deixem enganyar: si no hi ha política, bona política, hi ha violència o creixement de l'extrema dreta i dels postulats neofeixistes, que són també una cara de la violència.

Avui en dia, en aquesta època d'inhumanitat i negació del caràcter inherent a la política - Open Arms, presos polítics, persecució ideològica, etc. -; avui, quan tothom busca solucions imaginàries per dignificar-la, potser només cal girar-nos envers el llegat de la feina feta per Josep Rodríguez, i per altres persones com ell, i retre'ls el millor homenatge: ser fidels a la seua manera d'entregar-se als altres, fossin d'on fossin i vinguessin d'on vinguessin i de ser, bàsicament, una bona persona.